

Motion till riksdagen 2016/17:3642

av **Rossana Dinamarca m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2016/17:116 Kulturarvspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda om och hur ett uppdrag riktat till skolhuvudmännen kan utformas i syfte att stärka samverkan mellan skolväsendet och kulturarvsinstitutionerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att både de språk och berättelser som fanns före 1809 och de som tillkommit senare får samma självklara utrymme när folkminnena ska nedtecknas och dokumenteras och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag där definitionen av vad ett museum är tydligare motsvarar International Council of Museums (ICOM) definition och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för att påskynda digitaliseringen av det filmiska kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Kultur är en tolkning av oss, av vår tid, vårt förflutna och våra visioner. Kulturarv handlar inte bara om historia och dåtid, utan även om nutid och framtid. Kunskap om både samtidens skeenden och den bakomliggande historien bidrar till vår förståelse av vilka vi är i dag och hur vi kan forma vår framtid. För att våga tro på framtiden är insikten om att vårt samhälle alltid är under förändring avgörande. Det samhällsliga kulturarvsansvaret måste innefatta hela kulturarvet, såsom kvinnornas kulturarv, lokalsamhällets folkliga kultur, teatrarnas och filmhistoriens skatter, museiföremål, de nationella minoriteternas och de invandrade gruppernas kulturarv och hela klassamhällets historia ur olika perspektiv. Lärdomar från historien och tillgången till

ett levande kulturarv – till hela den komplexa rikedom av olika erfarenheter som är vår historia – ger oss den nödvändiga kompassen för att vi ska kunna orientera oss såväl i vår samtid som i vår framtid.

Museer och arkiv är exempel på folkbildande institutioner och bärare av vårt kulturarv, institutioner för vårt kollektiva minne, arenor för kulturella möten och uttrycksformer. Våra kulturarvsinstitutioner ska användas i sökandet efter vår historia och som arenor för att levandegöra och visa upp den. Museer och arkiv bör, med användande av modern teknik, göras till öppna dynamiska kultur- och forskningscentrum för såväl dagens som morgondagens brukare. De ska uppmuntra professionell forskning om vår historia men också uppmuntra och ge stöd till initiativ av grupper av vanliga ortsbor, föreningar och skolklasser som söker sin och sin bygds, sitt samhälles, historia.

Vänsterpartiet är överlag positivt inställt till de förslag regeringen presenterar i sin proposition. Vad det gäller de bedömningar som regeringen i övrigt presenterar och de kommande ändringar som aviseras har vi en mer blandad inställning.

Arbetslivsmuseum

Arbetslivsmuseerna berättar om, gestaltar och levandegör på olika sätt hur arbetet, arbetslivet och till viss del även livet vid sidan om arbetet har sett ut genom historien. I dag finns det ca 1 500 arbetslivsmuseer i Sverige. Museerna drivs till största delen av ideellt arbetande personal och deras samlingar är mycket omfattande.

I propositionen gör regeringen bedömningen att anslaget till arbetslivsmuseerna bör breddas så att det även omfattar ”annat ideellt kulturarvsarbete”, varmed möjligheten för andra aktörer än just arbetslivsmuseerna att få ta del av dessa medel öppnas.

Vänsterpartiet är mycket mån om att de viktiga arbetslivsmuseerna och deras verksamhet ska finnas kvar och utvecklas. Att bredda anslaget på det sätt som regeringen i propositionen ger uttryck för att vilja göra skulle vara olyckligt och direkt dåligt, då det enligt vår bedömning riskerar att medföra att arbetslivsmuseerna får mindre pengar och därmed sämre förutsättningar för att bedriva sin viktiga verksamhet.

Riksutställningar

Vänsterpartiet är alltså skeptiskt till att Riksutställningar ska avvecklas som myndighet och att ett flertal av dess uppgifter överförs och inordnas i Riksantikvarieämbetet i samband med detta. Båda verkar inom samma sektor, men har i dag helt olika kompetens och ingång i kulturarvsarbetet. Vi är bl.a. oroliga för att delar av kompetensstödet till museerna faller bort.

Kulturarvsinstitutionerna och skolväsendet

Det är positivt att regeringen vill främja en ökad samverkan mellan kulturarvsinstitutionerna och skolväsendet. Vänsterpartiet håller det dock för sannolikt att Riksantikvarieämbetet svårligen kan åstadkomma någon större förändring på

området på egen hand. Skolans möjligheter att nyttja museerna försvann när skolan började med nettotid kontra bruttotid. Över en natt minskade antalet skolvisningar avsevärt. Vänsterpartiet anser därför att det även behöver ges ett tydligt uppdrag till skolan för att exempelvis antalet skolvisningar ska kunna öka och samverkan förbättras. Regeringen bör därför utreda om och hur ett uppdrag riktat till skolhuvudmännen kan utformas i syfte att stärka samverkan mellan skolväsendet och kulturarvsinstitutionerna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det immateriella kulturarvet

Sverige är inte ett land som enbart är ”svenskt” och har aldrig varit det. Gränser har flyttats och invandring såväl som utvandring har alltid pågått och ovärderliga bidrag till vår kultur och vårt lands utveckling har lämnats. Den s.k. svenskheten är något relativt modernt. I början av 1800-talet, i samband med 1809 års krig och att landet fick en ny regeringsform, skedde en djupgående förändring och en helt ny identitet skapades. Det nya Sverige som skapades var inte bara något geografiskt och konstitutionellt nytt utan det var också på ett avgörande sätt fråga om en mental förändring. Poesin, språket och historieskrivningen fick till stor del definiera den nya svenskheten. Nationalistiska strävanden efter att bygga enspråkiga stater i en mångkulturell värld har dock inneburit förtryck av minoriteter. Så även i Sverige där både själva språken (som finska, meänkieli och samiska) och de människor som talade dessa språk fick utstå ett stort förtryck i skapandet av det nya Sverige. Detta ledde till att många berättelser och röster tystades då men även är tysta i dag. För Vänsterpartiet är det grundläggande att olika röster får komma till tals och att olika erfarenheter känns igen i den offentligt stödda kulturen.

Regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att både de språk och de berättelser som fanns före 1809 och som tillkommit senare får samma självklara utrymme när folkminnena ska nedtecknas och dokumenteras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

En ny museilag

Vänsterpartiet välkomnar förslaget om en ny museilag som på ett tydligare och mer långsiktigt sätt slår fast museernas fria ställning, roll och funktion. I lagförslagets andra paragraf anges vad som avses med ett museum. Flera remissinstanser kritiserade utredningens förslag till definition och angav att det skulle vara bättre om den av International Council of Museums (ICOM) framtagna och etablerade definitionen användes i stället. Regeringen tillmötesgår visserligen dessa synpunkter genom att – i linje med ICOM:s definition – förtydliga beskrivningen och presentera ett lagtextförslag som delvis skiljer sig från utredningens. Vänsterpartiet anser dock inte att det är tillräckligt. Regeringen bör återkomma med ett förslag där definitionen av vad ett museum är tydligare motsvarar ICOM:s definition. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det filmiska kulturarvet

Avslutningsvis vill vi även understryka att arbetet med att digitalisera och restaurera det filmiska kulturarvet är av mycket stor vikt. I dag görs och visas film nästan uteslutande digitalt. Den analoga filmtekniken är helt på väg ut. I Filminstitutets arkiv finns 2 600 svenska långfilmer och över 6 000 kortfilmer. Om kommande generationer ska kunna ta del av vårt filmiska kulturarv, från sent 1800-tal till 2000-tal, måste det digitaliseras.

Vänsterpartiet anser att det svenska filmiska kulturarvet har lika stor vikt som andra kulturarv och inte får förfalla. Det filmiska kulturarvet får inte heller vara otillgängligt för allmänheten. Med en digitalisering kan filmerna visas på alla digitala biografer och på webben, via dvd och tv m.m. Det handlar kort sagt om en historisk möjlighet att göra kulturarvet tillgängligt i stor skala, samtidigt som det finns en historisk risk att större delen av filmarvet går förlorad om inte denna chans tillvaratas.

I den takt som digitaliseringen av filmarvet sker i dag kommer det att dröja åtskilliga decennier innan det är klart. Dessutom är den samlade bedömningen att den utrustning som krävs för storskaliga digitaliseringsprojekt inte kommer att finnas tillgänglig i mer än en ytterst begränsad tidsperiod framöver på grund av brist på reservdelar och möjlighet till service. Även tillgång till kompetens kan inom en relativt snar framtid bli en bristvara och ett problem. Vänsterpartiet har under många år lyft denna fråga och är mycket angeläget om att kraftfulla åtgärder vidtas omgående. Regeringen bör därför vidta lämpliga åtgärder för att digitaliseringen av det filmiska kulturarvet påskyndas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Rossana Dinamarca (V)

Nooshi Dadgostar (V)

Maj Karlsson (V)

Linda Snecker (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Karin Rågsjö (V)

Mia Sydow Mölleby (V)